

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

III. ÚS 402/2011-11

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 27. septembra 2011 predbežne prerokoval sťažnosť M. U., I., a P. K., Š., zastúpených advokátom JUDr. J. K., Advokátska kancelária, T., vo veci namietaného porušenia ich základného práva na obhajobu podľa čl. 50 ods. 3 Ústavy Slovenskej republiky a podľa čl. 40 ods. 3 Listiny základných práv a slobôd, ako aj práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 a 3 písm. b) a c) Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd opatrením Okresného súdu Trenčín sp. zn. 8 T 107/2010 zo 16. júna 2011 o ustanovení náhradného obhajcu a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť M. U. a P. K. o d m i e t a ako zjavne neopodstatnenú.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 28. júna 2011 doručená sťažnosť M. U. a P. K. (ďalej len „sťažovatelia“), ktorou namietali porušenie svojho základného práva na obhajobu podľa čl. 50 ods. 3 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a podľa čl. 40 ods. 3 Listiny základných práv a slobôd (ďalej len „listina“), ako aj práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 a 3 písm. b) a c)

Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) opatrením Okresného súdu Trenčín (ďalej len „okresný súd“) sp. zn. 8 T 107/2010 zo 16. júna 2011 o ustanovení náhradného obhajcu.

Proti sťažovateľom je okresným súdom pod sp. zn. 8 T 107/2010 vedené trestné stíhanie pre prípravu trestného činu podvodu v spolupáchateľstve podľa § 20 a § 13 ods. 1 k § 221 ods. 1 a 4 písm. a) zákona č. 300/2005 Z. z. Trestný zákon (ďalej len „Trestný zákon“).

Z obsahu sťažnosti vyplýva, že prvé verejné zasadnutie, ktorého predmetom malo byť predbežné prejednanie obžaloby vo veci sťažovateľov, bolo stanovené na 28. október 2011. Toto bolo odročené na základe žiadosti obhajcu sťažovateľov. Ďalší termín verejného zasadnutia bol určený na 3. marec 2011. O odročenie tohto verejného zasadnutia požiadal obhajca sťažovateľov žiadosťou z 28. februára 2011.

Ďalší termín verejného zasadnutia bol okresným súdom stanovený na 16. jún 2011, pričom obhajca sťažovateľov 9. júna 2011 *„ako poslanec MsZ T. dostal vo večerných hodinách pozvánku na Zasadnutie MsZ T. na deň 16.06.2011 o 10,00 hod“*.

Obhajca sťažovateľov následne 10. júna 2011 zaslal okresnému súdu žiadosť o odročenie verejného zasadnutia, pričom túto odôvodnil zasadnutím *„MsZ T., kde ako poslanec a predseda komisie, predkladám materiály na schválenie Mestskému zastupiteľstvu T. a o 09,00 hod. je zvolaný vždy pred zasadnutím MsZ poslanecký klub v budove MsÚ T.“*.

Okresný súd prostredníctvom telefaxu 15. júna 2011 obhajcovi sťažovateľov oznámil, že jeho ospravedlnenie neakceptuje. Obhajca sťažovateľov sa pojednávania z časových dôvodov nezúčastnil, v dôsledku čoho bolo verejné zasadnutie odročené. Okresný súd zároveň uznesením podľa § 70 ods. 1 zákona č. 301/2005 Z. z. Trestný poriadok (ďalej len „Trestný poriadok“) uložil obhajcovi sťažovateľov poriadkovú pokutu vo výške 500 € a následne opatrením ustanovil sťažovateľom náhradných obhajcov podľa § 40 ods. 1 a § 42 ods. 1 Trestného poriadku.

Podľa názoru sťažovateľov opatrením o ustanovení náhradných obhajcov došlo k porušeniu ich práva na obhajobu, preto navrhli, aby ústavný súd vo veci rozhodol týmto nálezom:

„Základné právo obž. M. U. a P. K. na obhajobu, vyjadrenú v čl. 50 ods. 3 Ústavy SR, čl. 40 ods. 3 listiny základných práv a slobôd, čl. 6 ods. 1, ods. 3 písm. b, c/ dohovoru o ochrane ľudských práv a slobôd a práva na obhajobu § 2 ods. 9 Tr. por., bolo Opatrením OS Trenčín, sp. zn.: 8T 107/2010 zo dňa 16.06.2011 o ustanovení náhradného obhajcu, porušené.

Opatrenie OS Trenčín, sp. zn.: 8T 107/2010 zo dňa 16.06.2011 o ustanovení náhradných obhajcov, sa zrušuje.

OS Trenčín je povinný uhradiť obž. M. U. a P. K. trovy konania v sume 123,50 € + r. p. 7,41 € = 130,91 € x 20% (26,18 €) = 157,09 € na účet ich právneho zástupcu JUDr. J. K.“

II.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Ústavný súd sťažnosť predbežne prerokoval podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa a zisťoval, či nie sú dané dôvody na odmietnutie návrhu podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

Podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania návrhy, na ktorých prerokovanie nemá právomoc, návrhy, ktoré nemajú náležitosti predpísané zákonom,

neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

Dôvodom na odmietnutie sťažnosti pre jej zjavnú neopodstatnenosť je absencia priamej príčinnej súvislosti medzi označeným základným právom alebo slobodou na jednej strane a namietaným konaním, rozhodnutím alebo iným zásahom orgánu verejnej moci do takého práva alebo slobody na strane druhej. Za zjavne neopodstatnenú preto možno považovať takú sťažnosť, pri predbežnom prerokovaní ktorej ústavný súd nezistil žiadnu možnosť porušenia označeného práva alebo slobody, reálnosť ktorej by mohol posúdiť po jej prijatí na ďalšie konanie (I. ÚS 66/98, I. ÚS 56/03, II. ÚS 70/00, IV. ÚS 66/02).

Sťažovatelia v sťažnosti doručenej ústavnému súdu namietali porušenie svojho základného práva na obhajobu podľa čl. 50 ods. 3 ústavy a čl. 40 ods. 3 listiny a práv podľa čl. 6 ods. 1 a 3 písm. b) a c) dohovoru, pričom hneď v úvode musí ústavný súd konštatovať, že aj keď sťažovatelia namietajú porušenie (v intenciách čl. 127 ods. 1 ústavy) svojich práv, v skutočnosti sa rozhodujúca časť odôvodnenia sťažnosti zameriava iba na polemiku – zjavne ich obhajcu – s postupom okresného súdu pokiaľ, ide o jeho ospravedlnenia sa z neúčasti na verejných pojednávaniach, a jej súvislosť s namietaným porušením práv sťažovateľov, či už priamu, alebo nepriamu, možno v tom len ťažko nájsť.

Sťažovatelia v petite svojej sťažnosti navrhli vysloviť tiež porušenie práva na obhajobu podľa § 2 ods. 9 Trestného poriadku. Ústavný súd s ohľadom na vymedzenie svojho postavenia ako nezávislého súdneho orgánu ústavnosti v čl. 124 ústavy a právomoci vo vzťahu k rozhodovaniu o predmete individuálnej sťažnosti podľa čl. 127 ods. 1 ústavy, ako aj s ohľadom na premietnutie sťažovateľmi namietaného porušenia práva na obhajobu upraveného v § 2 ods. 9 Trestného poriadku v označených článkoch ústavy, listiny a dohovoru ustálil predmet konania tak, ako je vyjadrený v záhlaví tohto uznesenia a namietaným porušením § 2 ods. 9 Trestného poriadku sa osobitne nezaoberal.

Podľa čl. 50 ods. 3 ústavy obvinený má právo, aby mu bol poskytnutý čas a možnosť na prípravu obhajoby a aby sa mohol obhajovať sám alebo prostredníctvom obhajcu.

Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo na to, aby jeho vec bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch alebo o akomkoľvek trestnom čine, z ktorého je obvinený.

Podľa čl. 6 ods. 3 písm. b) a c) dohovoru každý, kto je obvinený z trestného činu, má tieto minimálne práva: b) mať primeraný čas a možnosti na prípravu svojej obhajoby, c) obhajovať sa osobne alebo s pomocou obhajcu podľa vlastného výberu, alebo pokiaľ nemá prostriedky na zaplatenie obhajcu, aby sa mu poskytol bezplatne, ak to záujmy spravodlivosti vyžadujú.

Podľa § 40a ods. 1 Trestného poriadku ak je dôvodná obava, že by mohlo byť zmarené hlavné pojednávanie alebo verejné zasadnutie pre neprítomnosť ustanoveného alebo zvoleného obhajcu, môže byť obvinenému popri zvolenom alebo ustanovenom obhajcovi ustanovený náhradný obhajca.

Podľa § 40a ods. 2 Trestného poriadku náhradný obhajca má rovnaké práva a povinnosti ako obhajca zvolený alebo ustanovený, na hlavnom pojednávaní alebo verejnom zasadnutí ich však môže vykonávať iba v prípade neúčasti zvoleného alebo ustanoveného obhajcu.

Vo vzťahu k namietanému porušeniu práva sťažovateľov na obhajobu podľa čl. 50 ods. 3 ústavy, čl. 40 ods. 3 listiny a čl. 6 ods. 3 písm. b) a c) dohovoru ustanovením náhradného obhajcu opatrením súdu ústavný súd už v minulosti konštatoval, že ustanovením náhradného obhajcu na základe opatrenia v trestnom konaní v medziach upraveného zákonného sudcovského uváženia všeobecný súd nemôže porušiť základné právo sťažovateľa na právnu pomoc v konaní pred súdom (napr. II. ÚS 215/06, II. ÚS 317/2010).

Podľa opakovane judikovaného názoru ústavného súdu „*inštitút náhradného obhajcu je osobitný inštitút trestného práva procesného, ktorý súvisí so vznikom situácie, v ktorej dochádza k snahe o marenie účelu trestného konania zo strany obvineného ako jednej z procesných strán... Ustanovenie obhajcu z úradnej moci aj proti vôli obvineného však nie*

je v rozpore s dohovorom, ak si to vyžadujú záujmy spravodlivosti. Je preto primerané a spravodlivé, aby riadny výkon súdnictva nebol ohrozovaný takými okolnosťami, ktoré samotný štát ako procesná strana nemôže ovplyvniť. Sem spadajú nielen snahy obvineného vyhnúť sa dôsledkom spojeným s trestným stíhaním, t. j. konanie nesúce znaky procesnej obštrukcie, ale aj snahy sledujúce mimoprocesné ciele. Takýmto javom, ktoré na úkor štátu ako procesnej strany zreteľne vybočujú z ústavne chránených procesných zásad, ako aj z rámca štátu ako právneho štátu je však potrebné čeliť.“ (II. ÚS 215/06)

Sťažovatelia vo svojej žiadosti nijakým spôsobom nepreukázali, že by v danom prípade došlo zo strany okresného súdu k ustanoveniu náhradných obhajcov v rozpore s citovanými ustanoveniami Trestného poriadku. Zo znenia týchto ustanovení je zrejmé, že sťažovateľom boli náhradní obhajcovia v uvedenom konaní ustanovení zo zákonom predpokladaného dôvodu, ktorým bola hrozba zmarenia verejného zasadnutia v dôsledku neprítomnosti zvoleného obhajcu, pričom potreba ustanovenia náhradného obhajcu bola v tomto prípade zvýraznená aj skutočnosťou, že na základe žiadostí zvoleného obhajcu bolo verejné zasadnutie o predbežnom prejednaní obžaloby už trikrát odročené (28. októbra 2010, 3. marca 2011 a 16. júna 2011). V tejto súvislosti ústavný súd tiež zdôrazňuje, že postup súdneho orgánu (v tomto prípade okresného súdu), ktorý koná v súlade s procesnoprávnymi predpismi konania v trestnoprávnej veci (§ 40a ods. 1 a 2 Trestného poriadku), nie je možné považovať za porušenie základného práva alebo slobody fyzickej osoby ako účastníka súdneho konania podľa čl. 46 až čl. 50 ústavy (napr. I. ÚS 6/97). Napokon k tomu ústavný súd už len fakticky poznamenáva, že napriek prezentovanému nesúhlasu sťažovateľov s napadnutým opatrením okresného súdu sa ustanovením náhradných obhajcov právo na obhajobu skôr rozširuje, než obmedzuje.

V intenciách uvedeného ústavný súd nevidí ani možnosť vyslovenia zásahu do práv sťažovateľov podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru. Sťažovatelia porušenie čl. 6 ods. 1 dohovoru vo svojej sťažnosti namietali totiž iba v súvislosti s tvrdeným porušením ich práva na obhajobu a žiadne iné skutočnosti nasvedčujúce jeho porušeniu neuviedli a nevyplývajú ani z obsahu odôvodnenia sťažnosti.

Keďže ústavný súd nezistil v postupe a namietanom rozhodnutí okresného súdu porušenie označených základných práv zaručených ústavou a práv zaručených dohovorom a listinou, odmietol sťažnosť po jej predbežnom prerokovaní ako zjavne neopodstatnenú (napr. I. ÚS 110/02, I. ÚS 140/03, IV. ÚS 166/04, IV. ÚS 136/05, III. ÚS 168/05).

Na základe uvedených skutočností rozhodol ústavný súd tak, ako to je uvedené vo výrokovej časti tohto rozhodnutia.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 27. septembra 2011